ANALİTİK PUANLAMA ANAHTARI

7 soru · Toplam 100 puan

Her ölçüt bağımsız puanlanır. Yanlış, ilgisiz veya boş kanıt 0 puandır. Eşdeğer doğru ifadeler ve yöntemler kabul edilir. Bir işlem hatası, sonraki doğru yöntem için yeniden cezalandırılmaz.

Öğrenme çıktısı / kaynak grubu	Soru sayısı
12.1.1 Din-bilim ilişkisini tartışır.	2
12.1.2 İslam medeniyetinde bilim ve düşüncenin gelişim sürecini değerlendirir.	1
12.1.3 İslam medeniyetinde öne çıkan eğitim ve bilim kurumlarını tanır.	2
12.1.4 Müslümanların bilim alanında yaptığı özgün çalışmaları sınıflandırır.	2

1. Nasıl ve niçin soruları · 15 puan

Yer bilimci fiziksel oluş mekanizmasını gözlem, ölçüm ve bilimsel açıklamayla araştırır. Dinî düşünce araştırması yardımın anlamını, değerini ve ahlaki sorumluluğu dinî kaynak ve yorumlar üzerinden ele alır. Örnekte sorular ve yöntemler farklıdır; bütün din ve bilim araştırmalarının aynı soruyu sorduğu sonucu çıkarılamaz.

5 puan · Yer bilimci fiziksel oluş mekanizmasını gözlem, ölçüm ve bilimsel açıklamayla araştırır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Dinî düşünce araştırması yardımın anlamını, değerini ve ahlaki sorumluluğu dinî kaynak ve yorumlar üzerinden ele alır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Örnekte sorular ve yöntemler farklıdır; bütün din ve bilim araştırmalarının aynı soruyu sorduğu sonucu çıkarılamaz.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Depremin fiziksel mekanizmasını açıklamak yerine yalnız ahlaki bir yargı yazmak.

2. Araştırma ve etik · 15 puan

Teknolojinin nasıl çalıştığı ve hangi sonuçları verdiği deney ve ölçümlerle araştırılabilen bilimsel sorudur. Zararın önlenmesi ve yararın adil paylaşılması, kullanımın amaç ve sonuçlarını değerlendiren etik sorudur. Örneğin insanın değerini veya kul hakkını gözetme ilkesi, teknolojinin insanlara zarar vermeden ve adil biçimde kullanılmasını değerlendirmeye katkı sağlar.

5 puan · Teknolojinin nasıl çalıştığı ve hangi sonuçları verdiği deney ve ölçümlerle araştırılabilen bilimsel sorudur.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Zararın önlenmesi ve yararın adil paylaşılması, kullanımın amaç ve sonuçlarını değerlendiren etik sorudur.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Örneğin insanın değerini veya kul hakkını gözetme ilkesi, teknolojinin insanlara zarar vermeden ve adil biçimde kullanılmasını değerlendirmeye katkı sağlar.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Teknik olarak yapılabilen her uygulamayı kendiliğinden ahlaken uygun saymak.

3. Çeviriden araştırmaya · 10 puan

Çeviriler farklı kültürlerin bilgi birikimine erişimi ve bilgilerin ortak bir dilde karşılaştırılmasını kolaylaştırmıştır. Eleştirme, yeni gözlem ve hesaplamalar yapma bilgiyi yeniden üretme ve geliştirme faaliyetleridir; bu nedenle süreç yalnız kopyalamaya indirgenemez.

5 puan · Çeviriler farklı kültürlerin bilgi birikimine erişimi ve bilgilerin ortak bir dilde karşılaştırılmasını kolaylaştırmıştır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Eleştirme, yeni gözlem ve hesaplamalar yapma bilgiyi yeniden üretme ve geliştirme faaliyetleridir; bu nedenle süreç yalnız kopyalamaya indirgenemez.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Çeviri yapılmasını özgün araştırmanın hiç bulunmadığının kanıtı saymak.

4. Kurumların farklı işlevleri · 15 puan

Medrese, düzenli eğitim ve öğretim yapılan, farklı dönemlerde çeşitli ilimlerin okutulduğu kurumdur. Rasathane, gök cisimleriyle ilgili gözlem ve hesaplamaların yapıldığı kurumdur. Her ikisi bilgiyle ilişkili olsa da medresenin temel işlevi eğitim, rasathanenin temel işlevi astronomi gözlemi ve araştırmasıdır.

5 puan · Medrese, düzenli eğitim ve öğretim yapılan, farklı dönemlerde çeşitli ilimlerin okutulduğu kurumdur.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Rasathane, gök cisimleriyle ilgili gözlem ve hesaplamaların yapıldığı kurumdur.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Her ikisi bilgiyle ilişkili olsa da medresenin temel işlevi eğitim, rasathanenin temel işlevi astronomi gözlemi ve araştırmasıdır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Rasathaneyi yalnız dinî eğitim veren okul olarak tanımlamak.

5. Araştırmaya uygun kurum · 10 puan

Rasathanelerde gök cisimleri gözlenip astronomik ölçüm ve hesaplamalar yapıldığından ilk grubun sorusuna ilişkin belgeler bulunabilir. Darüşşifalarda hastaların bakım ve tedavisi yapıldığından ikinci grubun sorusuna ilişkin belgeler bulunabilir.

5 puan · Rasathanelerde gök cisimleri gözlenip astronomik ölçüm ve hesaplamalar yapıldığından ilk grubun sorusuna ilişkin belgeler bulunabilir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Darüşşifalarda hastaların bakım ve tedavisi yapıldığından ikinci grubun sorusuna ilişkin belgeler bulunabilir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Darüşşifa ile rasathanenin işlevlerini birbirine karıştırmak.

6. Çalışmaları sınıflandırma · 20 puan

Hârizmî'nin cebir çalışmaları matematik alanındadır. İbnü'l-Heysem'in ışık incelemeleri optik veya fizik alanındadır. İbn Sînâ'nın tıp eserleri tıp alanındadır. Verilen örnekler yalnız belirtilen çalışmaları sınıflandırır; bu kişilerin başka alanlarda çalışmadığı sonucu çıkarılamaz.

5 puan · Hârizmî'nin cebir çalışmaları matematik alanındadır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · İbnü'l-Heysem'in ışık incelemeleri optik veya fizik alanındadır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · İbn Sînâ'nın tıp eserleri tıp alanındadır.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Verilen örnekler yalnız belirtilen çalışmaları sınıflandırır; bu kişilerin başka alanlarda çalışmadığı sonucu çıkarılamaz.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Bir bilim insanına ait tek örnekten onun bütün çalışmalarını tek alana indirgemek.

7. Ölçüm ve gözlem · 15 puan

Birûnî'nin yeryüzünün ölçülmesine ilişkin çalışmaları coğrafya, jeodezi veya astronomiyle ilişkilidir. İbnü'l-Heysem'in ışık ve görme araştırmaları optik veya fizik alanıyla ilişkilidir. Örneğin gözlem ve ölçüm, nesneler veya olaylarla ilgili veriler toplayıp açıklamaları sınamak için her iki alanda da kullanılabilir.

5 puan · Birûnî'nin yeryüzünün ölçülmesine ilişkin çalışmaları coğrafya, jeodezi veya astronomiyle ilişkilidir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · İbnü'l-Heysem'in ışık ve görme araştırmaları optik veya fizik alanıyla ilişkilidir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

5 puan · Örneğin gözlem ve ölçüm, nesneler veya olaylarla ilgili veriler toplayıp açıklamaları sınamak için her iki alanda da kullanılabilir.

Bu ölçüt tek bilgi veya ilişkiyi değerlendirir: doğru ve yeterliyse tam, yanlış ya da yoksa 0. Diğer ölçütlerden bağımsız puanlanır.

Kabul edilen yanıtlar: Anlamı koruyan farklı sözcüklerle yazılmış doğru açıklamalar kabul edilir; örnek cevapla aynı cümle şartı aranmaz.

Yaygın hata: Farklı bilim alanlarında ortak yöntemlerin kullanılamayacağını düşünmek.

Kapsam dayanağı: https://cdn.eba.gov.tr/yardimcikaynaklar/2026/09/KSDT/dkab_lise2.xlsx · 12. SINIF · Senaryo 6